

Бакатанова В.Б.

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ ЗАСОБАМИ ПЕДАГОГІЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

Усе більша увага в країні приділяється підвищенню рівня кваліфікації фахівців, підготовка яких здійснюється в професійних (професійно-технічних) закладах освіти. Вирішити це завдання без якісних професійно-педагогічних кадрів неможливо.

При цьому необхідно здійснити практичне оцінювання якості професійно-педагогічної підготовки та діяльності на підставі моніторингу, головним інструментом якого має бути експертна оцінка.

Відповідно, за таких умов найважливішим є наявність чіткої моделі компетентностей, які має опанувати учень, студент, слухач в процесі здобуття професійної освіти. Це повною мірою стосується і підготовки майбутніх інженерів-педагогів в закладах вищої освіти, де основною моделлю виступають стандарти професійної підготовки. Однак, ці стандарти не дозволяють враховувати усі нюанси професійно-педагогічної підготовки та діяльності інженера-педагога, а також здійснювати кваліметрію певних компетентностей, котрі повинен мати інженерно-педагогічний працівник закладу професійної (професійно-технічної) освіти. Таким чином можна константувати, що формально модель випускника інженерно-педагогічного закладу освіти існує, але досконалою та кваліметричною вона ще не стала.

Проведений аналіз сучасних науково-педагогічних джерел свідчить про те, що питання об'єктивного оцінювання компетентностей діючих та майбутніх інженерів-педагогів ще досліджене недостатньо. Це зумовлює необхідність більш докладного розгляду самого поняття «кваліметрична факторно-критеріальна модель».

Задля реалізації використання факторно-критеріальній моделі, як апарату вимірювання, є необхідним використання кваліметрії (від лат. *qualitas* – якість или та грецьк. *metreo* – вимірюю). Якість оцінювання стану штучно створених систем певною мірою залежить від якості визначених показників (стандартів) цього стану.

Технологія використання кваліметрії дає можливість вимірювати певні параметри щодо стану об'єкта у будь-який час. Розроблена науковцями технологія

здійснюється на основі комплексного оцінювання стану об'єкта, що відбувається у два етапи: перший – оцінювання простих властивостей об'єкта та другий – оцінювання складних властивостей.

Створення відповідної моделі бажаного стану об'єкта (якість) реалізується через факторно-критеріальне моделювання. Ми вибудовуємо нормативну модель (еталон), за допомогою якої відстежується стан розвитку об'єкта і відбувається його спрямування на бажаний результат. Для цього створюється еталон якості матеріалів перспективного педагогічного досвіду через визначення його критеріальної основи – параметри та показники.

Національна доктрина освіти в Україні визначила основною метою модернізації системи освіти її якість і загальнодоступність. Хоча якість освіти завжди була предметом уваги керівників освітніх закладів й педагогів, її зв'язок і залежність від інформаційного забезпечення розглядалися в основному на рівні загальних уявлень, без теоретичного осмислення їх взаємодії, без залучення наукомістких технологій у практику керування якістю освіти.

У державних стандартах професійної освіти система компетентностей з'явилася після 2007 року – і є присутнім там ще більш явно, ніж у загальноосвітні. Так, усі вимоги до результатів навчання в коледжах і вузах приводяться переліками компетентностей – універсальних, загальнопрофесійних і професійних.

Формування універсальних компетентностей у ЗВО зустрічається з тими ж перешкодами, що й у школі – дотепер не існує загальновизнаних підходів до розвитку, наприклад, критичного мислення, комунікативних навичок і лідерських якостей. В результаті українським студентам цих навичок бракує, хоча в останні роки з'явилися проекти, націлені на те, щоб виправити ситуацію.

Із професійними компетентностями виникають проблеми іншого роду. Так, якийсь час була популярною ідея тісного співробітництва ЗВО і бізнесу. У теорії це безпрограшний варіант: компанії формують конкретні запити на фахівців з потрібними компетентностями, а ЗВО вдосконалюють свої програми під ці запити, запрошують у якості викладачів співробітників з виробництва, відправляють студентів на стажування в партнерські компанії. У підсумку начебто б усім добре – ЗВО одержують інвестиції, студенти стають затребуваними фахівцями, у

роботодавців зникає нестача нових кваліфікованих кадрів. Але є думки, що ця практика не сама вдала, бо підготовка у ЗВО стає занадто вузькою і орієнтованою тільки на роботу у певній компанії, що, у свою чергу, знижує професійну мобільність випускника ЗВО.

Наведеним вимогам (системна цілісність, оптимальний обсяг, спрямованість на формування максимально можливої кількості компонентів професійно-педагогічної компетентності), на наш погляд, відповідає саме стандарт професійної підготовки бакалаврів та магістрів за спеціальністю 015 «Професійна освіта». Тому, візьмемо саме його за основу для формування кваліметричної моделі професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів.

Розробка кваліметричної моделі професійної компетентності розпочалась з того, щоб згрупувати компетентності у 5 груп, які можна вважати, певною мірою, як фактори впливу на загальну професійну компетентність інженера-педагога. Так, у загальному вигляді, до психолого-педагогічної компетентності були віднесені компетентності комунікативні, психологічні, педагогічні і методологічні. Як інтегральна була визначена і загально-культурна компетентність, до якої увійшла також правова компетентність. В цілому, розподіл факторів на 5 основних груп містить і розподіл відповідних ним компетентностей, зазначених у стандарті. Також ми проаналізували і програмні результати, які мають наповнити виявлені компетентності.

Отже, запропонована кваліметрична модель професійної компетентності майбутнього інженера-педагога має використовуватись у навчальному процесі для:

- ознайомлення здобувачів освіти з вимогами професійної підготовки;
- оцінки рівня сформованості професійної компетентності діючих інженерів-педагогів колегами, перевіряючими та експертами;
- самооцінки власного рівня професійної компетентності;
- моніторингу стану підготовки фахівців за результатами експертного оцінювання;
- оцінки рівня підготовки майбутніх інженерів-педагогів стейкхолдерами.